

den politiske debat om ekspansionismens form og målsætning op til valget i 1900. Rystad vil vide, hvordan udenrigspolitikken fungerede på lokalt og føderalt plan, og hvordan valgkampen påvirkede udenrigspolitikken. I et videre perspektiv lægges der op til spørgsmålet om det amerikanske demokratis karakter: Har folkestyre og valgproces overhovedet nogen indflydelse på betingelserne for USA's udenrigspolitik?

Med udgangspunkt i et historiografisk afsnit og en analyse af argumentationsstrukturen i debatten omkring århundredskiftet bevæger bogen sig videre til en næranalyse af den puerto-ricanske toldlov som truede med at splitte det republikanske parti op til valget på spørgsmålet, om ekspansionismen skulle bæres af økonomiske særinteresser eller af idealistiske motiver. Denne trussel forfølges gennem undersøgelse på det lokalpolitiske plan i Indiana, hvor den indgik i rivaliseringen mellem statens to senatorer Charles Fairbanks og Albert Beveridge. Herefter vender bogen tilbage til det landspolitiske perspektiv og skildrer valgkampen op til konventerne; selve konventerne hvor partierne fastlagde deres strategi følges nøje, og endelig redegøres der for valgkampen og dens resultat.

Demokraterne håbede at udnytte konflikten i det republikanske parti ved at gøre imperialismen til valgets hovedspørgsmål. Partiet ville knytte linien tilbage til valgkampen i 1896 og udnytte den folkelige modstand mod trusterne som syntes i færd med at tilpasse ekspansion og forfatning til eget bedste. Samtidigt ønskede mange demokrater at finde et valgtema som kunne markere afstanden til den oplagte præsidentkandidat, William Jennings Bryan, som på sin side kæmpede for at bevare sølvmonntning i centrum af agitationen. Det lykkedes imidlertid republikanerne at overtrumfe imperialismetemaet med deres eget velstands-tema, der blev valgets væsentligste anliggende for et betydeligt flertal af vælgerne.

Rystad lægger ikke skjul på at territoriell kolonialisme var et historisk kadaver i 1900. Erhvervslivet havde hurtigt forstået, at omkostningerne var for store og fordelene ubetydelige i sammenligning med kommerciel ekspansion. Men Rystad peger samtidigt på at de demokratiske processer spillede en væsentlig rolle. Som folkeligt, politisk fænomen svækkedes kolonialismen afgørende af at blive presset gennem den amerikanske valgkampes pølsemaskine. Selvom det antiimperialistiske parti tabte kampen, blev republikanerne tvunget til at forsvare deres udenrigspolitik med henvisning til humanitært og idealistisk ansvar for tilbagestående folkeslag. Den filippinske opstand blotlagde denne argumentations svagheder.

Undersøgelsens væsentligste styrke er nok evnen til at analysere kolonialismens pyrrhussejr i 1900 med en opfindsom udnyttelse af et usædvanligt bredt metodisk register. Dermed betegner bogen et inspirerende nybrud inden for en side af den forskning som sigter mod at konkretisere sammenhængen mellem amerikansk inden- og udenrigshistorie.

Niels Thorsen

Patrick Devlin: Too Proud to Fight. Woodrow Wilson's Neutrality. Oxford University Press, London, 1974. 731 s. £ 9.75.

Litteraturen om U.S.A.s neutralitetspolitik fra 1914-1917 fylder allerede adskillige hylde-meter. Den engelske højesteretsdommer, Lord Patrick Devlin, har med denne bog på 731 sider øget rækkerne med endnu et vægtigt bind.

Lord Devlin har gennem mere end 20 år samlet materialet til sin bog. Han er ikke dykket ned i arkiverne for at fremdrage nye kilder. Fremstillingen bygger på det kendte trykte materiale og solidt forankret til kendsgerningerne i Arthur Links store Wilson biografi. Ved bearbejdelsen og tolkningen af disse værker har han imidlertid draget

nytte af sin store teoretiske og praktiske juridiske viden, hvilket bl. a. er kommet hans analyser af de mange folkeretlige spørgsmål, der i høj grad var det formelle indhold i den amerikanske neutralitetspolitik, og som Wilson på grund af sin grundholdning til politik med iver kastede sig over, til gode. Patrick Devlin vurderer dog ikke alt for højt værdien af de folkeretlige synspunkter på søkrigsforelsen eller Wilsons evner til at benytte dem politisk. Man kan formodentlig ikke være fungerende dommer i flere årtier uden at få et indgående kendskab til den menneskelige naturs styrke og svagheder. Lord Devlin har med held brugt denne mangeårige livserfaring fra dommersædet til at forklare først og fremmest Wilsons psykologiske reaktioner på de mange og ofte spidsfindige situationer, som neutralitetspolitikken skabte i forholdet til først og fremmest England og Tyskland. Denne psykologiske indsigt præger også Devlins fremstilling og karakteristiker af de mange bipersoners ærgerrighed og hengivenhed for Wilson. Endelig har hans mangeårige kendskab til regeringsproblemer og afgørelser givet ham en indsigt i hvorledes en regering faktisk fungerer, og den afspejler sig i hans minutøse gennemgang af spørgsmålene, der dukkede op i neutralitetsperioden.

Den lange udarbejdsperiode afspejler sig imidlertid ikke alene i bogens mange hundrede sider, men også i hele dens opbygning og bredde. Titlen antyder egentlig en koncentration om den holdning, der fik udtryk i Wilsons tale i Philadelphia efter sænkningen af »Lusitania« 7. maj 1915, og som bl. a. med en allusion til det amerikanske folk rummede sætningen »for stolt til at kæmpe«. Lord Devlins bog er imidlertid mere og andet end en udredning af forudsætningerne for og følgerne af denne bemærkning. Den er en Wilson biografi, der strækker sig fra hans barndom og ungdom, over den akademiske karriere til præsidentperioden 1912-1917. Ved læsningen af krigserklæringstalen 2. april 1917, der afslutter Devlins skildring, ønsker man til trods for de 731 sider at få hans fremstilling og bedømmelse af afslutningen. Med stor indlevelsesevne skildrer Lord Devlin personen Wilsons udvikling og de karakteristiske træk i hans for en politiker højt ejendommelige eremitiske arbejdsform, hans tre-skridt-fra-livet forhold til kolleger og medarbejdere og ikke mindst, betydningsfuldt, hans afhængighed af kvinders beundring, først og fremmest hans to hustruer. Bogen bliver således også et stykke amerikansk universitetshistorie og politisk historie i den omhandlede periode, selvom den er koncentreret om personen Woodrow Wilson.

Det centrale historisk-politiske problem er naturligvis forklaringen på, hvorledes Wilson, der i 1914 opfordrede til neutralitet i handling og tanker, i april 1917 erklærede Tyskland krig. Mange miljøforklaringer er blevet givet: u-bådskrigen, finanskredsenes interesse i en allieret sejr, rustningsfabrikanternes ønske om at afsætte deres produkter o.s.v. For Patrick Devlin ligger forklaringen imidlertid først og fremmest i Wilsons karakteregenskaber. Han havde flere valgmuligheder, men hans brændende ønske om at blive fredsstifteren, hans nedladende moralske arrogance overfor de krigsførende, udformet i en lang række højtravende taler, hvis intellektuelle hjemsted var prædikestolen, og folkeretlige moraliserende noter var i virkeligheden ambivalente elementer i hans politik. Denne lange proces, hvor Wilson efter Devlins opfattelse gradvis blev fanget af sine egne ord i skrift og tale, førte til, at kravet om at holde Tyskland »strengt til regnskab« for tabet af amerikanske menneskeliv som følge af u-bådskrigen, og da denne blev uindskrænket, resulterede i krig. Lord Devlin behandler Wilsons folkeretlige og moralske spidsfindigheder med samme ligevægt, som en dommer giver en retsbelæring. I hans fremstilling er hverken heltedyrkelse eller djævleteori, men en minutøs, skarpsindig og velovervejede analyse af en mand, der ønskede at skabe en ny international orden, byggede på folkeret og retfærdighed, men som overvældedes af sin egen arrogance og et ubændigt behov for at moralisere, udsprunget af gammel-amerikansk puritanisme og

mistro til Europa og ingenlunde begrænset til personen og præsidenten Woodrow Wilson. Wilsons politik var som Devlin skriver et sted, et forsøg på at omskrive kristendommen til politisk handling, men der var for mange brist i hans kristne tro.

»Too Proud to Fight« er til trods for sin længde og minutiøse gennemgang af mange situationer på Wilsons vej til april 1917 en overordentlig læseværdig bog. I modsætning til adskillige professionelle historikers apolitiske betragtninger, er den skrevet af en verdensklog og i den politiske verden kyndig og erfaren amatør. Den er antagelig ikke det sidste ord i den lange krig om Woodrow Wilson, men dog et slag, som ikke vil blive ignoreret eller ladet ude af betragtning.

Sven Henningsen

John F. Coverdale: Italian Intervention in the Spanish Civil War. Princeton University Press, 1975. 455 s.

Den Spanske Borgerkrig blev meget hurtigt et internationalt problem, fordi udenlandske magter meget snart greb ind i krigen, men især fordi krigen straks blev tolket som et ideologisk opgør mellem fascisme og demokrati. Meningerne om krigen delte opinionen i en række lande, og dette engagement, der i dette århundrede nærmest kan sammenlignes med det Vietnam-krigen vakte, førte også til skabelsen af en række myter, især i forbindelse med borgerkrigens opståen. Disse myter, der opstod i samtiden, har været meget sejllivede, men i de senere år har nogle historikere søgt at gøre op med dem.

En af myterne drejede sig om den udenlandske intervention og specielt om en tysk-italiensk sammensværgelse med spanske højrekredse før kuppet i juli 1936 (Se f. eks. Marion Einhorn, 1962 (Berlin, Ost), hvis bog har den betegnende titel: Die ökonomischen Hintergründe der faschistischen deutschen Intervention in Spanien, 1936-39. – Eller f. eks. Dante A. Puzzo: Spain and the Great Powers, 1936-41. New York, 1962).

En række nyere bøger om den tyske intervention har påvist, hvordan den tyske ledelse i foråret 1936 ikke var involveret i de spanske oprøreres planer (se: M. Merkes: Die deutsche Politik im spanischen Bürgerkrieg, 1936-39. Bonn, 1969 (revideret og udvidet 2. udg.). – Hans-Henning Abendroth: Hitler in der spanischen Arena. Paderborn, 1973. – Angel Viñas: La Alemania nazi y el 18 de julio. Antecedentes de la intervención alemana en la guerra civil española. Madrid, 1974).

Især Viñas' minutiøse kildekritiske studie om forhistorien til den tyske intervention efter generalernes kupforsøg den 18. juli 1936 rydder kraftigt op i de mange kildemæssigt svagt funderede påstande om det formodede tyske konspirative virke i Spanien. Viñas har udførlige afsnit om Weimartysklands forsøg på en hemmelig flådeoprustning i Spanien og omtaler admiral Canaris' rolle heri. Ikke mindst ved hjælp af en grundig gennemgang af de tysk-spanske økonomiske relationer før 1936 og ved en omhyggelig konfrontation mellem ikke altid pålidelige erindringer og det tyske arkivmateriale gendriver han punkt for punkt de mange påstande om den overvældende tyske interesse for Spanien før juli 1936 og specielt en interesse i et militært kup.

På lignende måde foreligger med J. F. Coverdales bog for første gang en detaljeret studie over den italienske intervention. Forf. har som den første udnyttet et omfattende italiensk arkivmateriale, der dog havde sine begrænsninger. Forf. oplyser, at han dels ikke fik fuld adgang til det foreliggende materiale, dels at arkiverne vedrørende emnet ikke altid var ordnet. Forf. har da suppleret med engelsk arkivmateriale og også brugt en smule fra Francos hovedkvarters arkiv. Det tilgængelige spanske materiale har dog tydeligvis ikke givet forf. meget. Det må undre, at forf. ikke har kendt Abendroths omtalte